

Γιώτα Κ. Αλεξάνδρου: «Όταν παίζαμε για τη νίκη, Καραγκιόζη μου»

👤 Ελένη Χωρεάνθη 📅 Δημοσιεύτηκε 28 Οκτωβρίου 2019

«Διαβατάρικες σκιές στο σεντόνι της ζωής είμαστε», έλεγε συχνά ο πατέρας. «Ας πορευόμαστε με γέλια και τραγούδι. Κι όποτε σκοτεινιάζει ολότελα, χορό θα στήνουμε στο σκοτάδι. Αβάντι, μαέστρο!» φώναζε γελώντας κι άρπαζε την αγαπημένη του φιγούρα.

Ακούει ακόμα να ηχεί στην ακοή του νοσταλγικά η φωνή του καραγκιοζοπαίκτη πατέρα του και θυμάται πώς ήταν η ζωή τους πριν, και άλλαξαν ξαφνικά όλα μέσα σε μια νύχτα με την κήρυξη του Ελληνοϊταλικού πολέμου. Δωδεκάχρονο αγόρι, είδε στο πανί του θεάτρου σκιών άλλες φιγούρες, άγριες, που έφερναν στην πατρίδα του έτσι, χωρίς αιτία, χωρίς λόγο, τον πόλεμο! Ήταν 28 Οκτωβρίου 1940.

Άγριο παιγνίδι ο πόλεμος. Πώς να τον δώσεις στα σημερινά παιδιά αντικειμενικά, χωρίς στρεβλώσεις και δίχως εθνικιστικές κορόνες και υπερβολές; Ο πόλεμος είναι από μόνος του το χειρότερο από τα μεγαλύτερα κακά που ο ίδιος ο άνθρωπος δημιούργησε, μεταφέροντας τον αγώνα επιβιώσής του από ενάντια στα στοιχεία της φύσης και στα τετράποδα θηρία, στο ανθρώπινο πεδίο, χαλκεύοντας ο ίδιος και τα τρομερά μέσα αυτοκαταστροφής του.

Έτσι, η συγγραφέας του βιβλίου με τον ασυνήθιστο τίτλο *Όταν παίζαμε για τη νίκη, Καραγκιόζη μου*, επιλέγει αυτόν τον τρόπο για να θυμίσει στη νέα γενιά, που μέσω διαδικτύου και όλων των μέσων μαζικής πληροφόρησης δέχεται καθημερινά αλλοπρόσαλλες επιρροές όσον αφορά τα εθνικά, κυρίως, θέματα και όχι μόνο, πώς άρχισε ο πόλεμος του '40, που μέσα σε μια νύχτα ξεσήκωσε το Πανελλήνιο λες και επρόκειτο για πανηγύρι, πώς πολέμησαν οι παπούδες τότε στο Μέτωπο και ποια ήταν πίσω η καθημερινή ζωή των οικογενειών τους χωρίς τους προστάτες τους.

Στο βιβλίο που έχω μπροστά μου, ο τίτλος του και οι εικόνες, ο σχεδιασμός του εξωφύλλου, τα χρώματα που χρησιμοποιεί ο ζωγράφος-εικονογράφος, οι απλές ευθείες γραμμές που φανερώνουν έναν ισορροπημένο κόσμο με την αρμονία που πνέει σε κάθε γωνιά και κάθε λεπτομέρεια, δημιουργούν αναγνωρίσιμα, ευανάγνωστα τοπία του ελληνικού χώρου παλαιότερων εποχών, ίσαμε λίγο πριν ξεσπάσει η λαίλαπα του πολέμου και σπείρει την καταστροφή που θα ανατρέψει τα πάντα. Αποτυπώνεται στον νου και στη φαντασία του αναγνώστη η θαυμαστή εικόνα του ήσυχου ελληνικού τοπίου, που επιμένει να δηλώνει την παρουσία του ενάντια στη συμφορά που κρέμεται από πάνω του. Εξάλλου, η προηγμένη τεχνολογία με τις δυνατότητες που παρέχει, δίνει στον αναγνώστη τη δυνατότητα όχι μόνο να χαρεί τις ζωγραφιές και να διαβάσει το κείμενο που πλαισιώνουν με τόση τρυφερή ζωντάνια και απaráμιλλη ομορφιά ενάντια στην καταστροφική μανία του πολέμου που μαίνεται μακριά, αλλά και να ακούσει τον «Καραγκιόζη από τάμπλετ ή κινητό, σαρώνοντας τον κωδικό» που φιγουράρει στο εσώφυλλο.

Η Γιώτα Αλεξάνδρου, για να δώσει το έπος του '40 αφενός στις μεγαλειώδεις διαστάσεις του, αφετέρου να το κάνει οιοσδήποτε σύγχρονο, για να μπορέσει να μιλήσει στα παιδιά απλά και κατανοητά, ώστε να μπουν στο κλίμα και στον παλμό της εποχής εκείνης του ξεσηκωμού σύσσωμου του ελληνισμού ενάντια στην ξένη επιβουλή, μεταχειρίστηκε ένα έξυπνο και πολύ πρόσφορο τέχνασμα. Έκανε κεντρικό ήρωά της και αφηγητή τον πατέρα του σημερινού αναγνώστη, που είχε ζήσει παιδί όλα τα γεγονότα, από την κήρυξη του πολέμου ίσαμε την έκβαση και την απελευθέρωση.

Δεν είναι τυχαίο που ο Καραγκιόζης έχει τον κυρίαρχο λόγο και ρόλο. Μέσα από το θέατρο σκιών περνάει το δράμα του ελληνισμού μ' έναν παιγνιώδη τρόπο, ανάλαφρο, ώστε να μην ξύνει πληγές, να μη δραματοποιεί περισσότερο τα γεγονότα, αλλά να δημιουργεί πρόσφορες καταστάσεις με πραγματικές εικόνες καθημερινής ζωής μέσω του θεάτρου των σκιών. Είναι χαρακτηριστικός ο τρόπος που αρχίζει η αφήγηση:

«Διαβατάρικες σκιές στο σεντόνι της ζωής είμαστε», έλεγε ο συχνά ο πατέρας. «Ας πορευόμαστε με γέλια και τραγούδι. Κι όποτε σκοτεινιάζει ολότελα, χορό θα στήνουμε στο σκοτάδι. Αβάντι, μαέστρο!» φώναζε γελώντας κι άρπαζε την αγαπημένη του φιγούρα.

Άγριο παιγνίδι ο πόλεμος. Πώς να τον δώσεις στα σημερινά παιδιά αντικειμενικά, χωρίς στρεβλώσεις και δίχως εθνικιστικές κορόνες και υπερβολές;

Από εδώ και πέρα τα πράγματα παίρνουν τον δρόμο τους. Ο αφηγητής, που όταν κηρύχτηκε ο πόλεμος και ο καραγκιοζοπαίκτης πατέρας του πήγε στο Μέτωπο, ήταν παιδί, συνδέει τον καιρό του πολέμου και της Κατοχής με τη σημερινή εποχή. Οι σημερινοί αναγνώστες παρακολουθούν μέρα με τη μέρα την πορεία του πολέμου και την εξέλιξη των γεγονότων στο Μέτωπο, παράλληλα με την καθημερινή ζωή όσων έμειναν πίσω, που ξημεροβραδιάζονταν με τον φόβο, την αγωνία για το αύριο και τις στερήσεις αγαθών πρώτης ανάγκης. Όσο μαίνεται ο πόλεμος στο Μέτωπο, τα παιδιά αντιμετωπίζουν την κατάσταση παίζοντας κρυφά Καραγκιόζη, κάνουν ό,τι έκανε ο πατέρας τον καλό καιρό, αλλά αυτό γίνεται από το αγόρι του κρυφά. Οι γυναίκες πλέκουν κάλτσες και φανέλες για τους στρατιώτες, οι άμαχοι βολεύουν την κατάσταση όπως μπορούν για να επιβιώσουν. Τα γράμματα, τα ενθυμήματα ένθεν κακείθεν, στηρίζουν και τους μαχόμενους και τις ορφανές από άντρες οικογένειες.

Ασπρομάλλης πια ο αφηγητής, θυμάται και περιγράφει πώς στα δύσκολα κατοχικά χρόνια κατάφερναν να εξαπατούν τον κατακτητή. Ο Καραγκιόζης είναι ο ίδιος ο αγωνιζόμενος ελληνικός λαός. Με κόλπα πάντα και τρικλοποδιές, με γλώσσα περιπαικτικά συνθηματική ξεγελούσε τότε παλιά τον κακό εκθρό. Ακόμα και τους στυγερούς Γερμανούς στρατιώτες, που την απανθρωπιά τους και την ωμή βία νίκησε, έστω για λίγο, ένα μικρό αγόρι με τη μελωδία μιας φυσαρμόνικας του.

Μέσα από την ελισσόμενη αφήγηση παρεμβάλλεται η κηδεία του εθνικού μας ποιητή Κωστή Παλαμά με το εγερτήριο σάλπισμα του Σικελιανού: «Ηχήστε οι σάλπιγγες... Σ' αυτό το φέρετρο ακουμπάει η Ελλάδα», που έκανε τους Έλληνες να ανασάνουν και τους Γερμανούς να βουβαθούν, και ήταν το εγερτήριο μήνυμα, ένα προμήνυμα της απαλλαγής από τον κατακτητή.

Το εικονογραφημένο κείμενο καλύπτει 37 σελίδες. Ακολουθούν 14 σελίδες με στοιχεία σφαιρικής πληροφόρησης, που η συγγραφέας θεώρησε απαραίτητο να επισυνάψει για ενημέρωση των αναγνωστών. Συγκεκριμένα παραθέτει μια σελίδα με παραπομπές σε πηγές που χρησιμοποίησε, μιάμιση σελίδα με γλωσσάρι, έξι σελίδες αφιερώνει στο χρονολόγιο του πολέμου, τέσσερις σελίδες στις «Τέχνες τα χρόνια του πολέμου και της Κατοχής», δύο σελίδες στη βιβλιογραφία (βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά) και, τέλος, μια σελίδα αναφέρεται στα «οπτικοακουστικά υλικά».

Για να γίνει το αξιόλογο ετούτο βιβλίο, συνεργάστηκαν η συγγραφέας, Γιώτα Κ. Αλεξάνδρου, ο εμπνευσμένος ζωγράφος-εικονογράφος και σχεδιαστής εξωφύλλου Αχιλλέας Ραζής, ο αφηγητής-καραγκιοζοπαίκτης Άθως Δανέλλης, η Γιώτα Γκότση για την επιμέλεια του κειμένου και ο Λαέρτης Βίλα για τη γραφιστική επιμέλεια.

Όπως ήδη ειπώθηκε, το βιβλίο *Όταν παίζαμε για τη νίκη, Καραγκιόζη μου* δεν είναι σαν τα συνηθισμένα βιβλία και ως προς τη δομή και τη θεματολογία, όσο και ως το περιεχόμενο, οι λέξεις και οι φράσεις αποκτούν ουσιαστικό περιεχόμενο, γιατί έχουν αντίκρισμα στην πραγματικότητα, αφορούν συγκεκριμένα πράγματα. Θα μπορούσε να χαρακτηριστεί εμμέσως και ως έργο για το θέατρο σκιών. Περισσότερο προορίζεται για εργαλείο, για εγχειρίδιο εισαγωγής στην ιστορία της νεότερης Ελλάδας με εστίαση στον πόλεμο του '40 και στη νίκη των δυνάμεων του φωτός, ενάντια στις δυνάμεις του σκότους. Πρόκειται για βιβλίο καλογραμμένο, ευανάγνωστο, επίκαιρο και διαχρονικό, αξιοπρόσεκτο.

Όταν παίζαμε για τη νίκη, Καραγκιόζη μου

Γιώτα Κ. Αλεξάνδρου

εικονογράφιση: Αχιλλέας Ραζής

Ελληνοεκδοτική

72 σελ.

ISBN 978-960-563-296-0

Τιμή €15,00

Η Ελένη Χωρεάνθη είναι συγγραφέας, δοκιμιογράφος, κριτικός λογοτεχνίας και μεταφράστρια.

Άλλα κείμενα:

- **Βαγγέλης Θ. Κακατσάκης: «Πότες θα κάμει ξεστεριά...»**
- **Πολυχρόνης Κουτσάκης: «Ο αναπληρωματικός Αγίας Βασίλης»**
- **Κατερίνα Σέρβη: «Ο Πέτρος και η Επανάσταση του 1821»**
- **Στα περιθώρια της λύπης**
- **Τώνια Κατζουρού: «7 χρώματα πάνω σε μαύρο»**